ليکوال: لوري هونکو

ژباړن: شاه محمود کډوال

حماسه او هويت

د ۱۹۸۱ميلادي کال په وروستيو کې ډنمارکي، فنلنډي، آيسلينډي، ناروېژي او سويډني توکمپوهانو او فولکلورپوهانو په خپل دري کلن شمالي (د اروپا د شمال اړوند) کنفرانس کې د دود د مفهوم تحليلي ارزښت باندې بحث وړاندې کړ. دا څرګنده شوه چې په کلتوري مطالعاتو کې پورتنۍ کليدي اصطلاح د اوږدې مودې لپاره په پراخه کچه ناڅرګنده پاتې وه. له دې مفکورې سره د نوې علاقې يو لامل د څېړنې په اقليم کې د پام وړ بدلون و: په دوديزو ټولنو کې تر مطالعې لاندې خلکو د خپلو کلتوري ميراثونو په ځينو برخو کې د اصطلاح کارول پيل کړې وو. په "همغږو څېړونکو" کې د پخوانيو " مخبرينو " خپلواکې په علمي چاپېريال کې د "دود" د مانا د سروې کولو اړتيا رامنځته کړه.

په غونډه کې موجودو توکمپوهانو او فولکلورپوهانو موافقه وکړه چې ياده اصطلاح په درېو بېلابېلو لارو کې کارول شوې، لومړۍ: "دود د هغه څه په توګه چې د لېږد په دوامداره بهير کې سپارل کېږي." دا مانا له دريو څخه لږ تر لږه په زړه پورې وه، ځکه چې دې يوازې خورا عامه ورځنۍ کارونه منعکسوله چې په قاموسونو کې موندل کېدله. داسې ښکارېدله چې په دې کې د تحليلي ځواک کمی دی، ياني دا په ګټوره لاره کې ستونزه نه وه. دويمه مانا: "دود د هغه څېزونو په توګه چې له هغو څخه کلتورونه رامنځته شوي، هغه چې موږ په خپلو فولکلور ارشيفونو کې زېرمه کړي" ستونزمنه وه، ځکه چې دا پوښتنه يې راپورته کړه چې دود او کلتور څنګه له يو بل سره تړاو لري. دود ته د مادي او نامادي توکو د نا اوډلې او ناخاپي ټولګې په توګه کتل کېده. درېيمه مانا: دود د ټولنيزې ډلې د استازي په توګه، چې بنسټ يې د ډلې يا بهرني غړي وي د بحث رښتيني هسته ثابته شوه. لکه څنګه چې د [illegible] اضافي [illegible] ډلې پېژندنه يا هويت [illegible] انځوروي."
درېيمه مانا په واضح ډول د يوې ډلې يا ګروپ په دودونو کې هغو عناصرو ته اشاره کوي چې د ډلې ځانګړتيا، د هغې شخصيت او احتمالي انفراديت څرګندوي.

Ketabton.com

د "دود"، "کلتور" او "هويت" ترمنځ د کار وېش:

کنفرانس يوازې د دې توان درلود چې ستونزه بيان کړي. په يوه مقاله کې چې څو کاله وروسته خپره شوه، ما استدلال وکړ چې دا ضعيف اقتصاد دی چې د "دود"، "کلتور" او هويت "پېژندګلوۍ" مفکورې تقريبا د تبادلې وړ دي. د دې کليدي کليمو ترمنځ د کار وېش رامنځته کولو په هڅه کې ما پرېکړه وکړه چې يوازې له دريو موجودو ماناوو څخه يوې ته حل ومومم. زما شخصي انتخاب و او اوس هم دويم دی. زما په اند دود په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل کې يوازې موادو ته اشاره کوي، د کلتوري عناصرو يوې نا منظمې لړۍ ته چې په مختلفو وختونو او شرايطو کې يوې ځانګړې ټولنيزې ډلې ته چمتو شوې وي. په دې توګه دود به د زېرمتون په څېر ښکاري، يوازې ځينې برخې چې په هر وخت کې کارېږي. نورې برخې په ساده ډول د فعالېدو په تمه دي، د انسان د ذهن په کتابتون کې زېرمه شوي، تل د کارونې او د فعاليت نشتوالي له امله د هېرېدو له ګواښ سره مخ دي.

د "دود" مهم اړخ چې د هغو شيانو په توګه تعريف شوی چې له هغې څخه کلتورونه رامنځته شوي دا دي چې دا د فعال سيستم په توګه بيانولو ته اړتيا نه لري، بلکې دا يو مجموعي وجود دی. د هغې حدود به په ګروپ کې د هر نوي کس له ننوتلو يا وتلو سره بدل شي. دود، په بل عبارت، کلتوري وړتيا يا سرچينې په ګوته کوي، نه د ډلې اصلي کلتور.

زه بايد يادونه وکړم چې په ورته وخت کې له شمالي (Nordic) کنفرانس څخه درې کاله وروسته پر دود د پوهېدنې لپاره يو بل بحث د کلتور، دود او پېژندنې (هويت) په اړه د بلومينګټن د انډيانا په پوهنتون کې د امريکا و هنګري کنفرانس جوړ شو. ډان بين اموس په خپله روښانه مقاله کې د امريکايي فولکلور مطالعې کې د "دود" د مانا ډولونه سروې کړل. هغه له اوو مختلفو ماناوو څخه کمې ونه موندلې، د دوی په منځ کې هغه مانا چې زه به لومړيتوب ورکړم، لکه ، "دود د ډلې په توګه." داسې ښکاري چې دا په طبيعي ډول وده شوې مانا ده، چې فولکلورپوهانو اړينه بللې ده.

کلتور په ورته ډول پر ډله ييز مفهوم سربېره په ډېرو بېلابېلو لارو کارول شوی. په هر صورت زما لپاره دا اصطلاح له ډله ييز څخه څه بله پراخه مانا لري: يو سيستم دی چې د عناصرو تنظيم په يوه مدغمه او فعاله ټولګه کې وي. زه له دې وسوسې سره مقاومت کوم چې کلتور د ځېرې مفهوم او دود يې په دننه کې يو څه ځانګړې کړي. د کلتور مفهوم تحليلي ارزښت د دې په سيستمي کارونه کې دی. موږ ليواله نه يو چې دا د منځپانګې له خوا وکاروو، بلکې د فعاليت له مخې يې کاروو، په بل عبارت؛ کلتور په شيانو کې نه دی، بلکې د شيانو د ليدلو، کارولو او د شيانو په اړه په فکر کولو کې دی.

کله چې دود پر کلتور بدل شي، يو څه مهم پېښېږي. د خلکو يوې ډلې ته د مختلفو چينلونو له لارې وړانديز شوي دودونه ډېر وختونه ناڅاپي عرضه يوه سيستماتيکه ځانګړتيا ترلاسه کوي. د دود ځينې برخې کلتور کېږي؛ دوی دلته او اوس له ټولنې سره تړاو لري.

دوی د خپل ژوند په لاره کې مدغمېږي. د ترتيبولو د هغه بهير کيلي انتخاب دی. پرته له بديلونو، د منلو يا رد کولو له احتمال پرته، د ګټو او ارزښتونو سيستمونو کې د موجودو عناصرو له توافق پرته، له ټولنيز کنټرول او تفسير پرته، هيڅ دود کلتور ته نه شي تېرېدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که کلتور دود ته د "ډلې" یا "د موجود عناصـرو زېرمې" په توګه ترتیب وي، د هویت مفهوم په ورته لار کې یو بل ګام اخلي. د دود سیسـتمیک شـخصیت غالب دی، خو دا ډېر مشخص او متمرکز کېږي. د ډله ییز دود یوه برخه بېله شــوې او په کلتوري اړیکو کې د ډلې اســتازیتوب لپاره جوړه شــوې ده. دا دودونه ژبې، جغرافیایي موقعیت، موسـیقۍ، نڅا، عرف، معمارۍ، تاریخ، حماسـې، رسـم او داسـې نورو ته اشاره کوي. د انتخاب په دې پروسه او اضافه ټینګار کې بیرغونه، رنګونه او نومونه، د بېلګې په توګه، د شیانو، ځانګړتیاوو او اشخاصو یا ځایونو په نښه کولو څخه ډ ډه کوي. دوی په شعارونو اوړي چې د هدفي ډلې د نښو استازیتوب کوي.

د شیانو انتخاب ممکن عجیب وښکاري، خو دا باید یوازې د بهرنۍ بڼې یا محتویاتو له مخې قضاوت نه وي، ځکه چې هر شـی او چلند تر خپل ځان څخه ډېر دی: دا یوه سـمبولیکه مانا لري. د دې سـمبولونو په شـاوخوا کې د سپېڅلتیا هوا محسوسېږي. دوی مانا او احساسات لري چې د هویت ګروپ د یووالي او د یووالي احساس پراختیا لامل کېږي.

اوس دا ممکنه ده چې د ګروپ پېژندنه د ارزښتونو، سمبولونو او احساساتو د یوې ټولګې په توګه تعریف کړئ چې خلک سـره تړي، د دوامداره خبرو اترو له لارې، د یووالي او تړاو په احســاس کې، په نړۍ کې "زموږ" لپاره ځـای جوړول (همـدارنګه د "زموږ و دوی" توپیرول). د "موږ" کوچنۍ کلمه د دې وړتیا لري چې د ټاکل شــویو ســمبولونو ټولګې تـه مـانیز یووالي ورکړي ، کـه هغه مادي وي یا خیالي نظرونه، څېزونه، کلمې یا عمل. د دې یووالي ډېره برخه ممکن د مانیز جوړجاړې پر اسـاس وي ، حتا غلط فهم. په ډېرو سـمبولونو کې ممکن د ډلې غړو یا حتا بهرنیانو لاسـوهنه کړې وي، خو بیا هم د هویت د څرګندتیا په سـیسـتم کې د ټاکل شـویو او مدغم شـویو دودیزو عناصـرو ځواک د پام وړ دی. ښایي موږ دوی ته " ارزښتنـاک دود " یا مرکزي دود ووایو چې وښیې دوی د جوړښت او منځپانګې په پرتله پراخه مانا لري.

اجـازه راکړئ هغه څه د یو چارټ په وړاندې کولو ســره لنډ کړم چې ما تر اوســه ویلي دي چې د دود لېږد کولتور او بیا هویت ته څرګندوي یا د دود اوښتنه پر کولتور او بیا هویت راښیي. زه هڅه کوم چې دا مفهومونه له نورو کلیدي کلمو سره وصل کړم، لکه تاریخ، حماسه او سمبول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

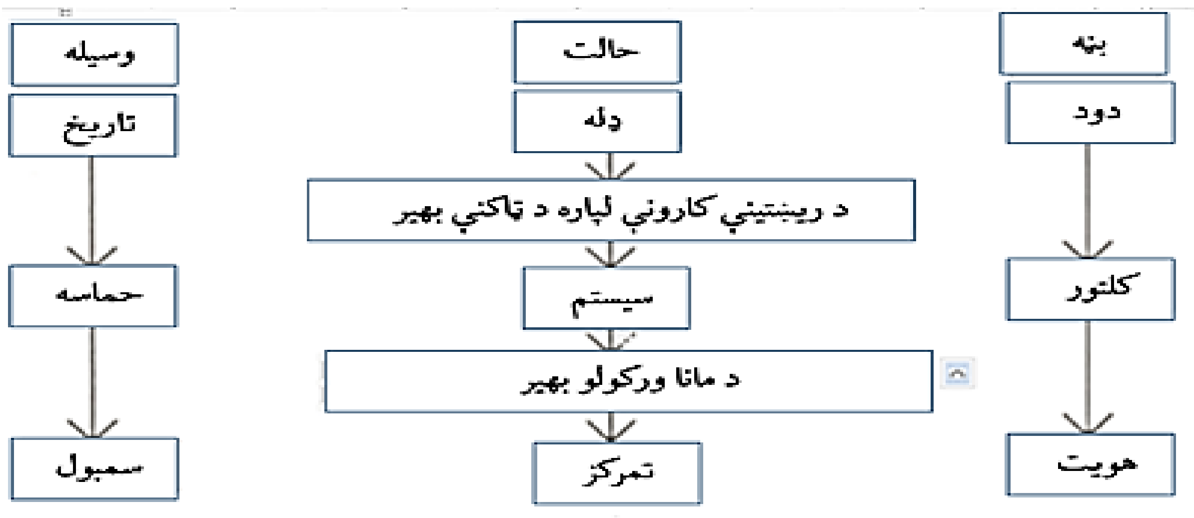

له ښـي اړخ څخه لومړي دوه کالمونه هغه څه منعکسـوي چې یوازې ویل شـوي دي. دربیم د لاندې لوستلو وړاندیز کوي: لکه څنګه چې بې ځایه تاریخي حقایق کلتوري کېږي، دوی د نړۍ په نظم کې مدغم کېږي او د حماسې په پرتله سپېڅلتیا ترلاسـه کوي او کېدی شـي د هویت نښه کوونکي ته وده ورکړي او یو سمبولیک بار ولري چې له دوی اصلي مانا څخه ډېر وي.

حماسه د هویت د کیسې په توګه:

پـه دې میتودولوژیکي جوړښــت کې د حماســو ځای څه دی؟ زه وړاندیز کوم چې دوی ممکن د "پېژندنې کیسې" په توګه مشخصې شي. د هویت سمبولونو سره د پرتلې وړ او هغو ډلو ته د متن بهرنۍ مانا لېږدولی شي چې هغوی یې "خپله کیسـه" بولي. بریجټ کونلي د حماســې په اړه لیکي: "د هویت کیســه او په ورته ډول، د بدلون کیسـه" یانې حماسـه د "موږ" په رامنځته کولو سـره په ورته وخت کې بدلون رامنځته کوي، همدارنګه له نورو ډلو سره توپیر او واټن. یووالی له بدلون پرته ناشونی دی.

حماسې معمولا د ادبي او دودیزو ژانرونو په منځ کې خورا لوړ مقام لري. دا لوی یا ستر داستانونه دي چې د نورو داستانونو په پرتله په اوږدوالي، د بیان ځواک او د محتویاتو وزن کې غوره دي. په هرصورت، د دوی ارزښت د کلتوري شرایطو او فعالیت په پرتله له لفظي منځپانګې څخه لږ ترلاسه کېږي: دوی له متن څخه بهر له یو څه سـره تړلي لیدل کېږي، لکه د ډله ییز هویت په اړه د خلکو احســاس، د ټولنې اصـلي ارزښــتونه، د اتلوال چلند بېلګې او انساني هڅې، د تاریخ او اسطورې سمبولیک جوړښتونه. دا په دې مانا ده چې یو اندازه ستړی کوونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او تکراري داستان ممکن د يوې ځانګړې ډلې په شعور کې عظمت ترلاسه کړي، چې ځان د هغه په شخصيتونو او پېښو سره پېژني.

په دې توګه د حماسو استقبال د دوی د وجود برخه او جز دی. له ټولنيز تصويب او لږ تر لږه د يوې ډلې له خوا له ثبت شوې لېوالتيا پرته، دا ستونزمن کار دی چې داستان د حماسې په کټګورۍ کې ځای په ځای شي.

يو کوربه چې د حماسې له پوهانو څخه و، د حماسې پېژندنې رغاونيز فعاليت ته اشاره کړې. د يوې بېلګې په توګه، اجازه راکړئ چې د سوسن واډلي وينا راولېږدوم:

حماسې له ټولنې سره ځانګړې اړيکه لري چې دوی په کې رامنځته کېږي: دوی "زموږ کيسه" ده او د ټولنې د پېژندلو له امله له نورو سندرو او کيسو جلا دي. شفاهي حماسې د منظمو نړۍ ليدونو په وړاندوينې سره هغه څه څرګندوي چې نور فولکلوري ژانرونه يې څرګندولی نه شي. ځکه ورته حماسې ويل کېږي: دوی د ميوزيک د نابحث شويو بيانونو او د بېلګيزو استعاري جوړښتونو له لارې استدلال نه کوي ، خو بنسټيز واقعيتونه بيانوي.

د پورته ذکر شوې حماسې لنډ تعريف، "يوه عالي او ارزښتناکه کيسه چې په اوږدوالي، د بيان ځواک او د منځپانګې په وزن کې غوره ده " په دې توګه بايد د هغې ټولنې له نظره ولوستل شي چې يې پېژني، مالکيت يې لري او ساتي يې. دا لوستل لږ تر لږه د يوې ځانګړې حماسې د مختلفو کړنو د ټولنيزو او وضعيتي شرايطو په اړه يو ډول پوهه وړاندې کوي. له همدې امله په وروستيو لسيزو کې د ژونديو شفاهي او نيمه ادبي حماسو په اړه تجربوي مطالعات او ساحوي کار ارزښتناک شوی دی. دا ډول څېړنې کېدی شي له موږ سره مرسته وکړي چې يو ځل بيا په هغو حماسو د ښه پوهېدو لپاره بېلګې جوړې کړو چې يوازې د متني شواهدو له لارې پېژندل شوې دي.

ادبي، نيمه ادبي او شفاهي حماسې:

د تعريف له مخې به دا ګټوره وي چې د حماسو رنګارنګه نړۍ په ادبي، دوديزو او نړه شفاهي حماسو وویشل شي. له ادبي حماسو زما مطلب د ليکوال يا شاعر له خوا رامنځته شوي لوی داستانونه دي. يو مثال به د ميلټن ورک شوی جنت (*Paradise Lost*) وي. شکل او جوړښت يې د لوستي شاعر له خوا څرګندېږي او که تر ادب نه مخکې سرچينو او دودونو ته اشاره شوې وي ، دا عناصر د پلاټ يا فورم د انتخاب لارښوونه نه کوي. په لنډه توګه، دوی د حماسې د جوړونکي لپاره ستونزه نه جوړوي. هغه د شته عناصرو ماسټر دی. د دود پر بنسټ د حماسو راټولوونکو لپاره وضعيت توپير لري. لکه اليس لونروت او د فنلنډ کليوالا. دوی ځينې وختونه داسې عناصر شاملوي چې په مانا يې په بشپړ ډول نه پوهېږي. په لنډه توګه، په داسې حال کې چې شفاهي شاعري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ادبي حماسې لپاره يوازې انعطاف وړ مواد دي، دا خپل اسرار او شاعرانه مفکوره د دود پر بنسټ حماسې لپاره ساتي، که څه هم په حقيقت کې له يو راټولونکي څخه بل ته توپير لري.

له نېره شفاهي حماسو زما مطلب د اوږدو حماسي شعرونو يا نثري داستانونو څخه دی چې په شفاهي دود کې ژوند کوي يا يې کړی دی. د هر يو داسې شعر يو شمېر نسخې په عادي توگه شته او معمولا ناشونې ده چې د نسخو په منځ کې يوه اصلي کاپي په گوته شي، يوه واحده نسخه چې د اصليت له مخې پر نورو غالبه وي. دوی د نالوستو سندرغاړو په ذهنونو کې د "ذهني متنونو" په توگه ژوندي پاتې کېږي او ممکن له سمون پروسې هم تېرېږي. دا هغه ځای نه دی چې ټولې انتقالي بڼې د نېره شفاهي او نيمه ادبي يا نېردې ادبي حماسې ترمنځ تشريح کړي. کېدی شي دا ووايو چې دوی ډېر دي او د دوی پېژندنه هم نامتني (له متن بهر) شواهدو ته اړتيا لري.

شفاهي حماسې د عمومي او سيمه ييزو هويتونو د لېږدوونکو په توگه:

مخکې تر دې چې يو څوک وکولای شي د ټولنيزو ډلو او ټولنو پېژندلو سره د يوې شفاهي حماسې د فعاليت اړيکه رامنځته کړي ، ښه متني معلومات او ځينې تجربي پلټنې اړينې دي. ستونزه پېچلې ده، ځکه چې يوه ډله يا د هغې ځينې غړي ممکن د فعاليت لپاره مسوول وي، په داسې حال کې چې د پام وړ حماسې بله ډله "مالک" کوي يا ځان ورسره پېژني. د مالکيت ادعاوې او د لوبغاړو او ليدونکو له خوا وړانديز شوي نظرونه ممکن مهمې نښې وړاندې کړي، خو کله ناکله د يوې ډلې د هويت د بيان او حماسې ترمنځ اړيکه پټه پاتې وي. د پرمختگ غوره لاره دا ده چې د "حقيقي ټولنې" په لټه کې شي، هغه ډله چې د نورو په پرتله حماسه ډېره جدي نيسي او د هغې ټولنيز اصل، رتبه، د ځينو حقونو او دندو مشروعيت يا اخلاق د داستان له محتوياتو او تعليماتو ترلاسه کوي.

دا داسې مانا کېدی شي چې د نورو شيانو په منځ کې يو او ورته داستان د يوې ټولنې لپاره يوه حماسه جوړوي، خو د بلې لپاره بل څه. (د سټوارټ بليک برن او جويس فلوکيگر په وينا)

"ورته" داستان، حتا په ورته سټايلونو کې ترسره کېږي، په دې توگه کېدی شي په يوه ټولنه کې حماسه او په بله کې نه وي. د مثال په توگه، د ډهولا دود د يو اوږد، سندريز داستان په توگه د اتراپرديش په شمالي ميدان او د هند په مرکزي سيمه چتيسگر کې ترسره کېږي. په اتراپرديش کې دا يو حماسي دود دی، په داسې حال کې چې د چتيسگاړي هنرمندان او ليدونکي دا د ريښتينې کيسې يا داسې کيسې په توگه نه درک کوي چې په ځانگړې توگه د دوی په ټولنه کې پېژندل شوې اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـوسـن واډلي د ډولا په اړه يو څه جلا نظر څرګندوي. حتا کله چې دا حماسـه د سـاتيرۍ په توګه ترسـره کېږي، دا " په بنسـټيز کلتوري کټګورۍ پورې اړه لري ". دا ممکنه ده چې اسـتدلال وکړو چې يو متن چې د حماسـې محتوايي او فعاليتي ځانګړتياوې سـاتي، تفريحي فعاليت ته د تګ په وخت هم خپل ځينې رښـتيني ارزښـتونه سـاتي. زه د سـويلي کرناټکا په کرنيزو نندارتونو کې د بوتا د حماسـو د ترسـره کېدو شـاهد يم چې د کرشـي ميله، يې بولي. کله چې بوتا د دريځ پر سر د ډېرو لېدونکو پر وړاندې په ډله ييز حرکت کې لږ ونڅېږي، نڅا يې له ځای او شـرايطو څخه په بشـپړ ډول بهر ده. بيا هم زه ډاډه نه يم چې ايا ډېرى ليدونکي احسـاسـوي چې دا په حقيقت کې مېلې نه د يو ديوتا يو ډول ليدنه ده. سـربېره پردې، تفريح "نږه" تفريح نه ده، خو کېدی شـي د نسـبتاً جدي، روحي لټون پوښتنو او ځوابونو ځانګړتياوې په اسانۍ سره ترلاسه کړي. که تفريح له زماني او مکاني اړخه د مهمو فعاليتونو لکه ښکار، سفر او داسې نورو سره ګډه وګڼل شي، دا ممکن په يو پټ رسم بدل شي چې ارزښتي اړخ يې اصلي مفهوم ته ځي.

که څه هم په ټولنيزه کچه، زه فکر کوم چې په سخته مانا کې د يوې فعالې اصطلاح په توګه د حماسې ليدل ښه دي او په دې توګه فکر کوم چې لږ تر لږه يوه ډله او يو حالت بايد وي چې دا د حقايقو عالي سندره کېږي او په مستقيم ډول د ډلې له هويت سره تړاو لري. د دې په ويلو سره زه دا هم اړين ګڼم چې د حماسې په کټګورۍ کې يو ځای د داسـتانونو لپاره خوندي کړم چې رسـمي معيارونه پوره کړي، خو تر اوسه ترې د ډله ييز هويت په اړه د حماسـي فعاليت ترسره کول ثابت شـوي نه دي. د اصطلاح په دې پراخه استعمال کې به هغه متنونه هم شـامل وي چې دا فعاليت يې له لاسه ورکړی وي، خو ممکن په مناسبو شرايطو کې يې ترلاسه کړي او د ژانر په اړه به په پرتليزه څېړنه کې يو بل اړخ ډېر کړي. دا بايد په پام کې ونيول شي هغه وخت چې يو وېروونکی داستان ثبتېږي او د يوې ځانګړې ډلې لپاره د ريښـتينې سـندرې په توګه بدلېږي، د دودونو تطبيق بايد ترسـره شـي. کيسه بايد له فزيکي چاپېريال او د ډلې ذهني دود ــ بنې دواړو سره سمون ولري. دا بايد د دې وړتيا ولري چې محلي ايډيالونه، غالب ارزښتونه، ټولنيز اقتصادي جوړښتونه او د اصلي ليدونکو ترمنځ ټولنيز پوړ و رتبه منعکس کړي.حتـا کـه د يوه حمـاســـي فعـاليت ليدونکي له مخلوط طبيعت څخه وي، نه يوازې له مومنانو څخه، بلکې شـکمن، يوازې ليدونکي او تېرېدوونکي، يو اصـلي ليدونکي شـته چې پيغام يې لارښـوونه کوي. له دې نظره، د ويلچرو نارياڼا راو د شپږو تيلوګو (Telugu) ولسي حماسو د تحليل پايله روښانه ده.

په دې مقاله کې شـپږ ازمويل شـوې حماسـې هر يو "اتل" لري چې له مرګ څخه يې سـرغړونه وکړه. په هرصـورت، د سـرغړونې طريقه هغه څه دي چې دا ممکنوي حماسـې پر پوځي او قرباني ډولونو ووېشل شي. دا چې هره يوه حماسـه خپل ليدونکي / برخوال لري دا زموږ لپاره اړينوي چې داسـتان د ملاتړې ټولنې له ژوند او کلتور سـره تړاو ولري. له شـواهدو داسې ښکاري چې د ټولنې ټولنيزو اقتصادي ځانګړتياوو د اتلولۍ پر طبيعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه د کیسې پر ایډیالوژیکي لړۍ اغېزه کړې ده. داستانونه یوازې د رغاونیز اوړدوالي ، د فعالیت سبک او شعري کیفیت پر بنسټ حماسې نه ګڼل کېږي، بلکې په دې دلیل چې داستانونو د هغو ټولنو نړۍ لید منظم کړی چې ورسره پېژني یا ورسره هویتي تړون لري. برخوالې ټولنې د دوی د برخې لپاره حماسې ته د ریښتینو پېښو د ثبت په توګه ګوري. د دې ډول داستان بدلونونه د ټولنې ایډیالوژیکي لار تعقیبوي چې د هغې ریښتیني ارزښت کې برخه اخلي.

د حماسې تر شا د هویتي ډلې تړون ممکن توپیر ولري. د هویت یو مهم ډول چې پر هغې د حماسي خبرو اترو بنسټ اېښودل کېدی شي، سیمه ییز دی. دا اصطلاح څو طبقي، څو ذاتي ترتیباتو ته اشاره کوي چې له یوې څخه د ډېرو ټولنیزو طبقو یا ذاتونو داخلي همغږي په خطر کې وي. حماسې کېدی شي په یوه سیمه کې د یو شمېر ټولنیزو ډلو ترمنځ اصل، اړیکې او حتا شخړې انځور کړي. د موجوده ټولنو دا ډول ټولنیز انځور او د دوی درجه بندي، د دوی حقونه او دندې، کولی شي د ټولنیز ځواک محلي سرچینو ته وفاداري پیاوړې کړي او په حقیقت کې د سوله ییزې همغږۍ قواعد وښیي. یا دا کېدی شي د لویو او کوچنیو دودونو ترمنځ په خبرو اترو بدل شي، هاغسې چې د برینډابیک له خوا یې تشریح شوې ده.

د کیسه ویونکو اوږده لړۍ باید له ډېرو ژوندیو اورېدونکو سره اړیکه ونیسي چې ولسي حماسه تولید کړي. لکه څرنګه چې دا کیسې په تدریجي ډول له حماسې څخه وده کوي، دوی د ټولنې دودونو سره ډېرېږي. دوی ممکن حتا د لوی تمدن لپاره بنسټیزه یا اصلي کیسه شي. مهابهارت (*Mahābhārata*) او رامایانه (*Rāmāyana*) د هند دوه لویې حماسې اوس مهال یوازې له دې ډول هندي حیثیت څخه خوند اخلي. هغه پروسه چې په تدریج سره دا ډول حماسې تصفیه کوي او د واکمنې طبقې د چلندونو د درناوي وړ وسیله جوړوي، په هرصورت، د رعیت له ورځني ژوند څخه جلا کولو کې مرسته کوي. کله چې په داسې کارونو کې له لوړ موقف څخه بهر د نظرونو او د لرې پرتو خلکو د چلندونو ترمنځ واټن خورا لوی شي، د ټولنې په دود کې د حماسې لپاره یو نوی ځای پرانیځي چې سیمه ییزې اندېښنې په ښه توګه بیان کړي. د بېلګې په توګه د سیمه ییزو وروڼو په حماسه کې هنرمندان او بزګران مهم شخصیتونه دي، نه ښوونکي، جنګیالي یا د هندي کلاسیک دود زاهدان. دا ډول کیسه کولی شي د مقابلې یوه زړه راښکونکې ټولګه په سمه توګه انځور کړي، ځکه چې دا د یوې پېژندل شوې ستړې کیسې د چوکاټ ټکو په اړه د نوي، خو پېژندل شویو موضوعاتو ځای په ځای کولو لارې لټوي.

کیسه د هغو کسانو د پیاوړي ګډ قضاوت لپاره یوه وینانده ده چې د پراخ سیاسي سیستم په حاشیو کې ژوند کوي. دا د هغو کسانو په اړه د دوی نظر بیانوي چې په مرکز کې حرکت کوي. په دې سیمه ییزه حماسه کې د هند سترو حماسو او پېژندل شویو برهمنیک نظریاتو ته اشاره کېږي. په هر صورت هغه څه چې ډېر اغېزناک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، دا دی چې دا ځرګندونې ډېری هندي نورمونه مسـخره کوي. مخالفت او انعطاف دواړه د دې حماسـې په موضوعي سازمان کې کليدي رول لوبوي. دا رغاونيزې ځانګړتياوې په ډېرو لارو کې د هند له سترو ادبياتو څخه جلا د کيسـې په تعريف کولو کې مرسـته کوي. په حقيقت کې دا ځانګړي توضيحات د هغې شفاهي ډولونه په بشپړه توګه رنګوي.

په محلي دود، مورفولوژۍ (بڼه ، شـکل و صـورت) او جغرافيه کې د حماسـي کيسـو دا تطابق لوی دود په دفاعي حالت کې اچوي او د سيمه ييزو هويتونو ځرګندولو ته لاره هواروي. دا ښايي د سيمه ييزو وګړو پر يووالي اغېز وکړي چې ژبنيو، مذهبي، طبقاتي او توکميزو توپيرونو سره ويشلي دي.

ګڼ هويتونه، ټولنيز او فردي : د سيري حماسه:

د بيک (Beck) کتنې له سـويلي هند په ځانګړې توګه تامل ناډو سـره تړلې دي. په ورته ډول، د کرناټکا په حماسو کې د لويو او کوچنيو دودونو مداخله د کناډا او تولو (Tulu) ژبو سيمو کې ښکاره ده. دوی دواړه د معبد په ساحو کې سره ګډوي په هغه ځای کې چې حماسـې د ملکيت له رسـمونو سره تړلې د بشپړې سپوږمۍ په شـپه او په خپله په حماسـو کې ترسره کېږي.لا تر اوسه ناچاپ شوې د سيري حماسه ښايي د تولو د حماسو په منځ کې تر ټولو اوږده وي چې د وريځو په کروندو او د ښځو د ملکيت په رسـمونو کې ترسـره شوې ده، په خپل پلاټ کې د تثليث ټول خدايان لري: ايشـورا (شـيوا) د تولوناد لپاره د حماسـې رامنځته کولو امر کوي. نارايانا (ويشـنو) په منظمه توګه د حماسـې په ډېرو تکرارېدونکو کرښـو کې ځرګندېږي او برميرو (برهما) يو له اصـلي کردارونو څخه دی، "يو بې وزله برهمن سـړی" چې په دې او نورو اوښـتو ځېرو کې د الهي ارادې او قضـاوت استازيتوب کوي. بيا هم حماسه د دې خدايانو په اړه نه ده، حتا که د دوی عمل د پېښو جريان ټاکي. دا صحنه د ضـعيف نارينه او پياوړو مېرمنو له خوا نيول شـوې چې د موروواکۍ لوبيزې ډلې پېژندنه منعکسـوي، بنټ د حمـاسـې اوسـنی "مالک". هيروينه يا اتله د نرينه واکمنۍ او د ميراث د پېچلو قواعدو قرباني ده. بيا هم د طبقې پېژندنه تر ټولو مهمه مسله نه ده. په حقيقت کې تر (70) څخه زياتې مېرمنې چې په کلتوري ګروپ پورې اړه لري او له ۱۹۸۹م راهيسې زموږ د فنلنډي - هندي ډلې له خوا مطالعه شوي د ډېرو قومونو استازيتوب کوي. سيري، د هغې دوه لوڼې او غبرګونې لمسيانې په اروايي ناروغيو ککړو ځورول شويو مېرمنو لپاره د پېژندنې پنځه ډولونـه وړانـدې کوي؛ يانې دوی د خپلې ناروغۍ له مخې د کلتور د غړيتوب لپاره غوره شـوې دي، نه د خپلې قبيلې و طبقې له مخې.

د سنسکرت دودونه په کلتوري ځای کې واکمن دي په کوم ځای کې چې د اصلي معبد د لوی خدای لپاره تنظيم شـويو مېلو کې د دريو معبدونو مخې ته حماسـې نندارتونونه ترسـره کېږي، د بوتا سيمه ييز اتلان د کلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو سره کلنۍ لیدنه کوي او سیري ګروپونه د الهی زېږون د مثالی مېرمنې یادونې ته ځانګړې شوي وي. د اصلي خدای بت "خلکو ته ښودل شوی" دی یا څو ځله د معبد د ساحې شاوخوا ته په درون لاریون کې لېږدول کېږي او بېرته محراب کې ایښودل کېږي. بوټا ته شخصیت ورکوونکي له ټیټې طبقې څخه دي او ممکن هېڅکله معبد ته نه ور ننوځي: دوی د هغه د تخت مخې ته نڅا کوي. د سیري ګروپونه د شاوخوا په لږو مقدسو سیمو کې هم پاتې کېږي.

دا څرګنده ده چې ډېر هویتونه یو څه د حماسو او یو څه د نورو وسیلو له لارې د دوو شپو د ملکیت په رسمونو کې ښودل کېږي. د اصلي معبد د ستر خدای په اړه هېڅ حماسه نه ده ویل شوې، خو د هغه له بت سره منظم کتارونه د الهي رتبوي لړۍ یوه پیاوړې یادونه ده. دې پېښې ته د سنسکرت دودونو او د لوړو طبقو د دریځ د تایید په توګه کتل کېدی شي: د مندر سیمې مشر پادري یو برهمن دی چې ډله ییز او مرستیال رسمونه په ډېر مستند ډول ترسره کوي، د مندر په حدودو کې له بوټایانو سره لیدنه او ور باندې پام کوي، خو د ملکیت په لیونتوب کې نه ورګډېږي.

بوټا د کلیوالې ټولنې د هویت جوړښت دی. دا په واضح ډول د دوی په حماسو کې څرګند شوي چې ځینې برخې یې د شخصیت ورکوونکي د نقاب کولو مراسمو په جریان کې د مرستیال ممثل له خوا له خطي روایت نه په نرمۍ سره لوستل کېږي. د کوډګرۍ له یوې صحنې سره د یو لړې شباهت پر بنسټ د دې سندرې یا اواز موخه دا ده چې پر اورېدونکي د اغېز په پرتله د شخصیت ورکوونکي روحیه و مزاج تنظیم کړي. بوټا په ډراماتیکه طریقه یو بل فعالیت ترسره کوي: پینټومیم (د خبرې په وسیله غلې نندارې)، نڅا، د حیرانتیا سندره، لنډ ډیالوګ، د ملکیت د لېونتوب نارې، ټوپونه، خړ لیدل او لړزېدل، له تورې سره د جګړې پېښې یا د شخصیت وروکونکي په لاس کې بله ډیوه. دا ټولې او نورې ځانګړتیاوې د حماسې د کلیدي عناصرو په ډراماتیک تطبیق کې شامل دي، کوم چې مناسب داستان نه دی، خو د کلي خلکو ته یو پیغام دی: د دوی اتل خدای بوټا په پراخه توګه سفر کړی دی، له دې هدف سره بېرته راستون شوی چې په کلیوال معبد (د ټولو خدایانو زیارت) کې خپل ځای بېرته ونیسي او په راتلونکي کال کې د کلیوالو هوساینه تضمین کړي. یو څوک ښایي په شالید کې د پخوانیو فیوډالي سیستمونو د اثبات احساس وکړي: د جایدادونو او ځمکوالو شبکه چې په رسمي توګه د ۱۹۷۲م په وروستیو کې له منځه وړل شوې، خو لاهم د کروندګرو په ذهنونو کې د ذهني جوړښت په توګه ژوندۍ ده او په دې توګه د مذهبي او سیمه ییز هویت سرچینه هم ده.

د سیري حماسې په وسیله د هغو عبادت کوونکو هویت یوه څه ډېر انفرادي او درملیز طبیعته وړاندې شوی چې معبد ته له لرې او نږدې کلیو راټولېږي. د دې ټولنیز اړخ چې په داستان کې انځور شوی، نه یوازې په طبقه په ځانګړې توګه په مورواکۍ، بلکې پر اخلاقي ارزښتونو لکه: عدالت، د کورنۍ عزت، رښتینولي، سپېڅلتیا،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښـځينه خپلواکي او ازادي باندې تمرکز کوي. په دې مانا يو څوک ښـايي د سـيري حماسې ته د نسبتا عصري، حتا د فيمينيستې حماسې په توګه وګوري چې د چلند بېلګې وړاندې کوي چې کله ناکله په ورځني ژوند کې د فکر وړ نه وي. ښځينه اتلانې يا لوبغاړې متشد دې نه وي ، خو د مثالي چلند د بېلګې په توګه کولی شي په نورو حماسـو (لکه: کوټي و چيناييا Koti and Chennayya) کې تر خپلو نرينه همکارانو څخه ښې وي چې د زړورو جنګياليو په توګه ښـودل شوي دي. د سيري زړورتيا ټولنيز طبيعت لري؛ هغه په ساده ډول د خپل کافر مېړه په پرېښودو سره په خپل نرواک او له اخلاقي پلوه ټيټ چاپېريال کې انقلاب رامنځته کوي، چې په عادي ژوند کې يو نه اوربدل شـــوی عمل دی. هغه خپل جذابيت او اخلاقي معيار ســـاتي او د نســـبي خپلواکۍ ژوند ته دوام ورکوي چې په دويم واده او د سون (Sonne) په نوم لور زېږون سره اوج ته رسېږي.

د نرينه او ښـځينه په نظر دا د ځان بسـياينې او اخلاقي باور يوه ستره کيسه ده ، يوازېنی يو څه ګډود عنصر چې د کرکېچنو سـيريانو (Siris) د شـخصـي هويت په اړه په کلتوري ګروپ کې شـته دا دي چې د هند ډېرې مېرمنې له کلاسـيک ضـعف سـره مخ شـوي او له نازېږون يا وچوالي څخه وېره لري. په حماسـه کې د اولادونو نشـتوالي ځو ځله تداوي کېږي. په ورځني ژوند کې د مېرمنو د ازدواجي سـتونزو اصـلي سرچينه په ځان د باور نشتوالی ښکاري چې په کورنۍ کې د سختو انساني اړيکو او په پايله کې د اروايي ګډوډۍ او نامطلوب جسمي حالتونه د نازېږون او نورو ګډوديو لامليږي.

له دې حماسـې سره موږ د هويت د ثبت يوې انتها ته رسېږو، چېرې چې اساسا يوازې يو فرد په ناهيلۍ سره په نړۍ کې د ځای په لټه کې دی او د سـيريانو له يوې ډلې سـره د يوځای کېدو له کبله ژغورل کېږي. په دې منـاســـکو کې هغه کولی شـــي چې خپل ورځني هويتونه (او ورســـره ملګرې ســـتونزې) لرې کړي او يوه نوې ځانبسياينه رامنځته کړي چې د سيري ګروپ تر راتلونکي کلنۍ مېلې پورې وغځېږي.

د نورو ســـيريـانو ملاتړ مهم دی، ځکـه چې د هغوی د ژونـد تـاريخونه د ملګرتيا احســـاس او ډله ييز هويت رامنځته کوي. بيا هم يو سيري تر ډېره د خپل الهي حيثيت سره يوازې دی، وايي به چې په يو پړي پورې ځوړند دی چې د سـيري له يوې کلنۍ مېلې بلې ته غځېږي. هغه د دې مراسـمو په الهي ځواک او په حماسـه کې د هغه شخصيت له اړخه ځان خوندي محسوي چې ورسره يې ځان پېژندلی دی يا غوره ووايم چې هغه د خلکو په نړۍ کې د خپـل لېږدوونکي په توګه غوره کړې ده. هغه ممکن د اوږدې مودې لپاره له نورو ســـيريانو ســـره ونه ګوري. کله ناکله کېدی شي له يوازيني نرينه کلتوري شخص د سيري زوی سره چې کومارا نومېږي او د سيري ډلې مشر دی، وګوري چې له هغې سره د ستونزو په حل کولو کې مرسته وکړي او په کور او کلی کې يې حيثيت پياوړی کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي حماسه: طبيعي وده یا سیاسي جوړښت؟

له سيمه ييزو، ټولنيزو او انفرادي هويتونو سره په تړاو کې د شفاهي حماسو د دې لنډې سروې په ترسره کولو اجازه راکړئ چې د ثبت بل پای ته په لاس وروړلو یانې د ملي هويت په اړه حماسو سره پای ته ورسوم. د لويو او کوچنيو حماسي دودونو متقابل اغېز هاغسې چې پورته برینډا بيک ازمايښتي وړاندې کړ، له کليوالي افسانې نه ملي کيسې ته د طبيعي ودې انځور په بنسټيره توګه وړاندې کوي. د لويو حماسو شفاهي او نيمه ادبي سيمه ييزو نسخو دا پروسه د پرمختللي خيال د دې مثالي ډول په پرتله خورا پېچلې کړې ده. د وروستيو څېړنو پر بنسټ د بې شمېره کوچنيو ليدونکو له تمې سره سم د حماسي کيسو ځايي کولو (سيمه ييزولو) او پېژندلو خورا لوی رول لوبولی دی. جوته شوې ده چې د کلاسيکو شفاهي کيسو بيا ويل د دوی له اټکل څخه په بشپړ ډول توپير لري. ډېر څله داسې بريښي چې پر کلاسيکو بېلګو حواله يوازې هغو نسخو ته د مشروعيت ور کولو لپاره وي چې بايد ترسره شي. تر هغې وروسته سندرغاړی او د هغه ټولنه نسبتاً ازاده ده چې کيسه جوړه کړي.

که مهابهارت او رامايانا د هند د ملي حماسو په توګه وګڼل شي، نو موږ بايد په پام کې ونيسو چې دا بيان شايد د پخوا په پرتله اوس د رسنيو په عصري دور کې رېښتيا وي، سربېره پر دې د هندي ژبو او توکمونو پراخه ډولونه، سيمه ييز او نور فرعي کلتورونه، همدارنګه د شته حماسو شمېر او ټولنيز هويتونه تر ډېره دا ډول پايلې مني. په ټوله کې د ملي حماسې مفهوم کړکېچن دی، ځکه چې ډېر څله دا له ځينو پخوانيو بېلګو سره سم د ادبي مخکښانو له خوا له ځانغوښتي جوړښته پايله نه ورکوي يا د ادبي مخکښانو ډېر ځانغوښتي جوړښتونه له طبيعي ودې او پراختيا پرته د پخوانيو بېلګو پيروي کوي. د ملي حماسې رامنځته کول شاعرانه نه، بلکې سياسي عمل دی.

ستړې حماسې دومره توپير لري چې د حماسې د اصلي بېلګې د ټاکنې لپاره هېڅ عيني معيار نه شته. يو ځل چې دا ډول ټاکنه ترسره شي، په هرصورت د حماسي ادبياتو پر پراختيا خپل اغېز ښندي. هومريايي (Homeric) حماسې يوازې د حماسو د جوړښت يوه نسبتاً نادره قضيه ده، خو کله چې الياد (*Iliad*) ځان د لويې حماسې د بېلګې په توګه رامنځته کړ، د حماسې په اړه د اروپا ټول کلتوري او ادبي فکر له بېلګې سره سم شو.

دا نظر د رومانتيک فيلسوفانو لکه د شليګل د ورونو، هيګل، هيرډر او ورپسې ولف او لچمن له خوا پياوړی شوی و چې د لرغوني يوناني شواهدو پر بنسټ يې د ادبياتو پراختيا په عمومي ډول انځور او د حماسې د تدوين پروسه يې په تفصيل سره تصور کړه. رومانتيکانو حماسه د ادبياتو پيل، د ادبياتو په پيدايښت کې لومړی ژانر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپسې ډرامه او غنايي شاعري ګڼله. که هومر دومره ژر راڅرګند شوی نه وای او هغه ته منسوبو حماسو د ښو ادبياتو بېلګې نه رغولی، دا ډول نظم نه رامنځته کېده.

د حماسې رامنځته کېدل نه يوازې د ادب د رامنځته کېدو، بلکې د يو ملت د رامنځته کېدو نښه هم وه. لکه څنګه چې هيګل په خپل اثر استيتيک (*Esthetik*) کې ليکلي: " د يو ملت ټول نړۍ ليد و عينيت چې د هغه د عينيت جوړونې په بڼه کې د هغه څه په توګه څرګندېږي چې ربښتيا پېښ شوي دي ، په ربښتينې مانا د حماسې منځپانګه او بڼه رغوي." دا ښايي د يوې ځانګړې ټولنې د "حقيقت سندرې" په توګه د حماسې تر ټولو روښانه لومړنيو تعريفونو څخه وي. تاريخ، نړۍ ليد او هويت سره يو ځای کېږي او د خلکو يوه ډله پر يوه ټولنه، ملت او يا نورو اوړي او د دې پېښې راپور وركول د حماسې دنده ده.

دا مفکوره وروسته د مارکسيستي ايډيالوژۍ له خوا ومنل شوه او شوروي اتحاد يې د فولكلوريكو شعرونو په پرتله د رومانتيک چلند و ليد پر يو وروستي مرکزه واړوه، څکه چې روسي بايليني *bylini* (ختيځ اسلاوي دوديز شفاهي حماسي داستاني شعر) ډېر لنډ شعرونه وو، شوروي پوهان لېواله وو چې حماسه مناسب ادبي ژانر اعلان کړي، نه فولکلوري. بله خوا هغوی باوري وو چې ټول هغه شعرونه د يو ملت حماسه رغوي چې ورته يا يورنګ اتلان لري. په حقيقت کې دې فکري کرښې د يوې حماسې (او يو ملت ؟) شتون د پوهانو په قضاوت پورې تاړه.

په اسيا او اروپا کې د ملي حماسو سياست:

نه يوازې د اروپا په پرتليزو مطالعاتو کې د رومانتيکو بېلګو غوره والی شته، بلکې د افريقا او اسيا په حماسو کې هم شته چې لا هم بايد ډېره هڅه وکړو چې ځان يې له لاسبري وژغورو. په هر صورت، د شفاهي او نيمه ادبي حماسو په اړه وروستي ساحوي کار د ډېرو متوازنو څېړنيزو بېلګو په زېږون کې پراخه مرسته کړې ده.بيا هم د ملي حماسې مفهوم په نا اروپايي شرايطو کې هم خپل سياسي جوهر ساتي. جين ايچ. روغاير (Gene H. Roghair) وايي، دا د اکيراجو اوماکانتم (Akkirāju Umākāntam) لاسته راوړنه وه چې تر (۷۰۰) کلونوڅخه ډېر لرغونې پالنايوراکاريترا (*Palnāiivīracaritra* ، په ۱۹۱۱ کې چاپ) يې د تيلوګو پر ملي حماسه واړوله.

اوماکانتم، پالنايوراکاريترا د اتلې حماسې په توګه رامنځته کړه چې د تېلوګو وګړو کولای شول په وياړ ورته وګوري. لکه څرنګه چې د نړۍ په نورو برخو کې خلکو خپل تير ستر اتلان درلودل، د تيلو خلکو هم کولی شول خپلو تېرو اتلانو ته وګوري. هغه دا هم په خپله خوښه ثابته کړه چې پالنايوراكاريترا د څوارلسمې پېړۍ د وروستيو او د پنځلسمې پېړۍ د پيل پېړيو يوه تيلوګويي شاعر سريناتويو (Srīnāthu u) له خوا ليکل شوې ده. دا حماسه د تيلوګو ژبو وګړو لپاره مهمه وه چې د تيلوګو هويت يې پخوا په محلي بېلګو کې لټاوه چې پر دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د بهرنيو واکمنو د چلند د بېلګو لاســبرى څرګنداوه. د ليکوالۍ مســاله هم ورته په هماغه کچه مهمه وه. د ســرينـاتويو د اثر پـه توګه د پالنايوراکاريترا رامنځته کول د تاريخپوهانو او د ادبي شــخصــيتونو په نظر کې د حماسې ارزښت لوړ کړ، خو په خپله د دود له ريښو څخه يې هم پام پر بله واړوه.

په دې او نورو کيسـو کې د ملي حماسـو د منشـاء په اړه څلور شيان ځانګړي دي: لومړی، داسې فردي عقل شـته چې په يوه ځانګړې تاريخي شـېبه کې د يوې نړيوالې بېلګې په پيروۍ د خلکو اړتياوې تعريفوي. دويم، د لرغوني اصل شاعرانه مواد شته. درېيم، د حماسې د ترلاسه کولو او تفسير لپاره ادبي مخکښان شته، څلورم ، دا ټوله پروسـه له يو چاپېريال نه بل ته د دود د لېږد په مانا بشـپړ توپير لري. د کلتوري مخکښـانو په لاس کې په طبيعي توګه د ودې په حال کې حماسي دود د سمون او تفسير له پروسې تېرېږي. هغه څه چې له دې پروسې راوځي د ټولنې د هويت يوه عالي کيسـه ده چې سـمونګرو او مفسـرينو له پټنځايونو ، لاس کښـلو سـرچينو او ژونديو شفاهي چاپېريالونو څخه د دود د لېږد پر وخت د ټولنې وروستي استقبال ته په ذهن کې لرل.

دا يو داسې استقبال دی چې د ملي حماسې زېږون په نښه کوي. د منونکې ټولنې له تاييد او لېوالتيا پرته، د ملي حماســو د رامنځته کولو بهير ناڅاپه پای ته رسـېږي او له ياده وځي. يوازې هغه مهال چې ټولنه د خپل کلتوري هويت د لېږدونکې په توګه د حماسې هرکلی کوي، د خپل اصل، ټولنيز تاريخ، اسطورې، د ارزښتونو او هيلو وروستۍ ټولګې په توګه يې د "حقيقت سندره" مني چې په تېر پورې تړلې، خو په حقيقت کې راتلونکې ته رسېږي، يوازې په دې حالت کې يې ځای د يوې ملي حماسې په توګه تثبيتېږي. د ليږد او بدلون د دې پروسې د نه منلو وړ بيه تر پام لاندې حماسي شعر د دوديز چاپېريال او په لوستي، تحصيل کړي او ډېر ښاري چاپېريال کې د حماســې نوي ژوند ترمنځ مخ په زياتېدونکې واټن دی. حماسـه له څنډې نه مرکز ته ليږدول شـوې ده: د سيمه ييزو هويتونو منعکسوونکې حماسي متنونه د ټول ملت لپاره يو نړيوال سمبول ګرځېدلی، همدارنګه د هغو سيمو او خلکو لپاره چې هېڅکله د حماسې پر شفاهي بڼه نه پوهېږي.

د ملي حماسې د زېږون په اړه دا داستان يوازې د هغه څه يوه بېلګه ده چې ما د فولکلور پروسې په نوم ياده کړې ده. دا داســتان پر ټولو هغو حماســو له بدلون پرته د تطبيق وړ دی چې د ټولنيز يا ملي دريځ ادعا لري. د دې توپيرونکې ځـانګړتيـاوې پـه اســيـا او اروپا ، تيلوګو او همدارنګه په فنلنډ کې باوري دي. د فنلنډي کليوالا Kalevala (۱۸۳۵) مولف، اليـاس لونروت هغـه څـه وکړل چې اومـاکانتم به وروســته کول: هغه د خپلو خلکو اړتياوې د حماســـه جوړونې نړيوالو بېلګو نه په پيروۍ تعريف کړې. هغه همدارنګه هغه کار وکړ چې فرض کېده سريناتويو ترسره کړی دی: هغه پخواني شعري مواد تر پخوا چاپ شوي په يو ستر چوکاټ کې راټول کړل. په دې کار کې هغه يوازې نه و، په دې مانا چې هغه د يوه داسـې ادبي او سـياسـي شـخصـيت تر اغېز لاندې و چې د پروژې د بشـپړاند غوره شخص په توګه د لونروت تر څرګندتيا وړاندې يې د ملي حماسې لپاره هيلې لرلې. دا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي مخکښــانو هرکلی و چې کليوالا يې د فنلنډيانو د کلتوري هويت پر يو مهم ســمبول چې لا هم دی، واړوه. يوازې ډېر وروسته، کله چې حماسه د فنلنډ د يوه تعليمي سيسـټم برخه وګرځېده چې حتا د هغې د ظهور په وخت کې نه و ، فنلنډيانو په پراخه کچه کليوالا وپېژندله. له اصـلي شـفاهي شعري کلتورونو څخه واټن د پام وړ و: د فنلنډ ختيځ پولې ته نږدې کيريلينيانو (Karelians) او فنيانو (Finns) هغه شـعرونه ساتلي وو چې له هغې څخه يې حماسه تاليف شـوې وه، د فنلنډ د پلازمينې د کلتوري ښـاري اشـرافو له ژوند څخه خورا متفاوت ژوند درلود. په پای کې شفاهي شعر په خپل چاپېريال کې په مړاوې کېدو پيل وکړ، خو د فنلنډ په لوستي کلتور کې د هغې دويم ژوند تر ډېره د حماسې له لارې وغځېده.

د يوه ادبي لمس ارزښت: د بېلګو ترمنځ توپير؟

په هر صـورت، د تيلوګو او فنلنډي حماسـي شـعرونو د ملي کېدلو پروسـې په اړه د سياسي داستانونو ترمنځ توپيرونه هم شــته. له هغو څخه يو يې له يوه ادبي شــاعر ســره د پالنايوراکاريترا اړيکه ده. د اروپايي اورېدونکو لپاره چې په لومړنيو (نالوســتو) ريښــو کې خپل هويت لټوي، دا ډول اړيکه په اتلسـمه او نولسـمه پېړۍ کې د رومانتيزم د عروج پر وخت د تصـور وړ نه وه. موږ ښـايي دلته د شـفاهي او ادبي شـعرونو په اړه د اسـيا او اروپا د ليدلوريو ترمنځ يو بېلګيز توپير ولرو: هغه څه چې په اروپا کې په چټکۍ سره له يو بل جلا شوي، په اسيا کې د کلتوري ميراثونو د ربښـتينو تعامل کوونکو او همکارو واحدونو په توګه منل شـوي دي. د سـريناتويو د ادعا شـوې ونډې ماهيت ته له پام پرته، څرګنده ده چې دا حماسـه هم د خطي نسـخو او هم د شـفاهي فعاليتونو له لارې ژوندۍ پاتې ده او هغه وخت خورا ډېره ارزښـتناکه شـوه چې کله يو مشـهور شـاعر د يوه ناپېژانده شـاعر تر شـا راڅرګند شو.

په اروپا کې داسـې نه ده. د الياس لونروت يو له اصـلي انديښـنو څخه چې مخنيوی يې بايد وشي هغه ډول نيوکې وې چې څو لسـيزې وړاندې يې د مکفرسـن (Macpherson) د اوسـيان (*Ossian*) شعرونه له منځه وړي وو، په دې مانا چې په حقيقت کې تاليف کوونکي حماسې ويلي وې او ډېرې يې ليکلي وې. لونروت د نړه ادبي شـعر په جوړولو کې هر ډول ښکېلتيا کلکه رد کړله او په ربښتيا همداسې وه. د حماسې يوازې درې سلنه کرښې د هغه په قلم دي چې ډېری يې په پيل او پای کې دي چېرې چې د حماسـه ويونکي غږ اورېدل کېږي. لونروت هغه کرښې او عبارتونه چې له شفاهي شعرونو څخه يې غوره کړي د محافظتي ډال په توګه کارولي دي: تر هغه چې د هغه مطالب له نالوسـتو شـفاهي سـندرغاړو څخه راوځي، نه شـو کولای هغه د ادبي تخليق يا د شـفاهي سـرچينو په جعل تورن کړو. حقيقت په منځ کې يو ځای پروت دی: حتا که په خپله کرښې اصلي وای، ترکيبونه يې د لونروت تر ليکني قلم څخـه ډېر وو. نوموړي دغـه طريقه په دې ډول توجيه کړه چې د پخوانيو متني بېلګو پر بنسـټ د شـعرونو د دورونو او نويو جوړښـتونو د رامنځته کولو پر مهال يې يوازې هغه څه کول چې نالوسـتي سندرغاړي ورته چمتو وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لونروت ځان په دوو رولونو کې لیده: یو هغه سمونګر و چې د پیسیستریټانو (Peisistratean) په دوره کې د هومري متنونو له فرضـي سمونګرو سره د پرتلې وړ و، ولف هم دارنګ استدلال کړی، بل د لرغوني شفاهي شعر معاصر سـندرغاړی و .لونروت د کیریلینیانو، فنلنډیانو او انګریانیانو د حماسـي شـعرونو د وروسـتیو سـندرغاړو وسـیله شو. د خپل عروج او ابتدایي زوال په وخت کې هغه د دوی شاعرانه سیستمونه داخلي کړل، شایستګي، څو شـکله فرمان او شـاعرانه قواعد یې رامنځته کړل چې بالاخره په فرد پورې تړلي او نه یوازې د یوې سـیمې، بلکې د ډېرو سـیمو اسـتازی و . د هغه په لاسـونو کې راټول شـوي متنونه لومړی بې کوره شـول، یانې له خپلو اصلي شرایطو او متنونو جلا شول، خو وروسته د هغه په شخصي دودیز سیستم کې یوځای شول. د دې سیستم شـتون او پراختیا د حماسـو د پنځو نسخو له لارې مطالعه کېدی شي چې لونروت د کلیوالا پروسې، د عبارت د محدودې مانا په توګه (هونکو ۱۹۸٦)، له ۱۸۲۸ څخه تر ۱۸٦۲پورې رامنځته کړي دي. د یوه پنځګر شـاعر په توګه د متوسـط استعداد درلودونکی و، خو د شفاهي حماسي سندرغاړو لپاره د یوې وسیلې په توګه د پام وړ و. بیا هم دا د هغه لید و ، نه د هغوی چې په کلیوالا کې ترسـره شو. د هغه تخلیق د ویلو (سندریز) نه و ، بلکې د لوستلو و. هغه یو کتاب غوښته چې " د هومر نیم " سره برابر وي.

اسـیایان په دې نظر دي چې د حماسـې په اړه د رومانتیکې نظریې پلویانو (مکفرسن، لونروت او نورو) په اړه بحث ښـایي اغېز ونه لري. د مکفرسـن د پېژندلو ښـه کرښـه چې ډېرې واقعي کرښـې یې په اوسـیان ژبه کې ولیکلې، خو د پخوانیو سـرچینو پر اسـاس یې نمونه کړې، لونروت چې له اصلي شفاهي کرښو څخه یې تړونکی رامنځته کړ، خو په ورته وخت کې یې بیا یوه یوځای کوونکی حماسي لیدلوری وړاندې کړی چې کېدی شي بې ارزښته ښکاره شي. که پایله په دواړو حالتونو کې ښه حماسي شعر وي، دواړه د ملي ادبي اتلانو په توګه پېژندل شـوي. بیا هم لونروت د ملي اتل په توګه منل شـوی او مکفرسن رد شوی: کلیوالا د ملي سمبول په توګه ژوندی پاتې کېږي، په داسې حال کې چې د اوسیان شعرونه د ادبیاتو تاریخ پورې اړه لري، که څه هم دواړو د دولسمې پېړۍ د لینسټر د کتاب د کیسو په لېست کې د ضمیمه شویو قاعدو پیروي وکړه.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library